

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences  
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

# **Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari**

1/S-son (5-jild)

**2025**

# **SCIENCEPROBLEMS.UZ**

## **IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI**

*№ S/1 (5) – 2025*

## **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

## **ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**TOSHKENT-2025**

## **BOSH MUHARRIR:**

Isanova Feruza Tulqinovna

## **TAHRIR HAY'ATI:**

### *07.00.00- TARIX FANLARI:*

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

### *08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:*

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

### *09.00.00- FALSAFA FANLARI:*

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

### *10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:*

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

#### *12.00.00- YURIDIK FANLAR:*

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

#### *13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:*

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

#### *19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:*

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

#### *22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:*

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

#### *23.00.00- SIYOSIY FANLAR*

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

---

### **OAK Ro'yxati**

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

---

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas'uliyati cheklangan jamiyati

#### **Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

#### **Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).

## MUNDARIJA

### 07.00.00 – TARIX FANLARI

|                                                                                                                                                                |       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Мадреймов Фархат Махсетбаевич</i><br>СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА В КАРАКАЛПАКСТАНЕ В 1920-1924 ГОДАХ .....                                                          | 12-18 |
| <i>Алимджанов Бахтиёр Абдихакимович</i><br>АНТРОПОЛОГИЯ ИМПЕРСКОЙ ВЛАСТИ: ХАКЕНТСКИЕ ЗЕМЛИ<br>И АДВОКАТ С. ЛАПИН .....                                         | 19-23 |
| <i>Чориев Шохрух Холтура угли</i><br>ИСТОРИОГРАФИЯ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРКЕСТАНСКОГО ГЕНЕРАЛ-<br>ГУБЕРНАТОРСТВА В 40-90-Е ГОДЫ XX ВЕКА .....              | 24-35 |
| <i>Najmiddinov Boburmirzo Zuhridin o'g'li</i><br>SOVET HOKIMIYATINING 1917-1943-YILLARIDA O'ZBEKISTON SSR DA<br>AMALGA OSHIRGAN DINIY SIYOSATI .....           | 36-43 |
| <i>Esonova Nilufar</i><br>SANOAT SOHASIDA XALQARO HAMKORLIK MUNOSABATLAR TARIXINING<br>O'RGANILISHI: TAHLIL VA NATIJALAR (1991-2018-YILLAR) .....              | 44-47 |
| <i>Qarshiyev Ahmad, Jumayev Abdimo'min, Bebitov Maqsud</i><br>DENOV BEKLIQIDA MAVJUD JOY NOMLARIGA OID MULOHAZALAR .....                                       | 48-55 |
| <i>Qurbonov Abbos</i><br>MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA QASHQADARYODA YENGIL SANOAT SOHASIDA<br>AMALGA OSHIRILGAN ISLOHOTLAR VA ULARNING NATIJALARI ..... | 56-59 |
| <i>Abduraimova Sabohat Ergash qizi</i><br>BUXORO AMRLIGI DAVRIDA CHIROQCHI BEKLIQI AHOLISINING<br>TURMUSH TARZI .....                                          | 60-65 |

### 08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

|                                                                                                                                                                  |        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| <i>Karjavova Xurshida Abdumalikovna</i><br>MAHALLA INSTITUTINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI .....                                              | 66-73  |
| <i>Pardayev Erkin Egamberdi o'g'li</i><br>XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA SIFATNI BOSHQARISHNING<br>INNOVATSION USULLARI .....                                   | 74-82  |
| <i>Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li</i><br>O'ZBEKISTON POCHTA BOZORIDA XUSUSIY POCHTA KORXONALARINING<br>TUTGAN O'RNI (BTS, DMS, EMU POCHTALARI MISOLIDA) ..... | 83-86  |
| <i>Чинорова Шаҳодат Мансур кизи, Нормуродов Хусан Эшмаҳматович</i><br>ЗНАЧЕНИЕ ТАРГЕТИРОВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИИ<br>РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ .....  | 87-93  |
| <i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i><br>GREEN BONDS: FINANCING RESOURCE CONSERVATION FOR A SUSTAINABLE<br>FUTURE IN FARMING IN UZBEKISTAN .....                       | 94-108 |

## 09.00.00 – FALSAFA FANLARI

*Rashidova Dilfuza Ganievna*

XIX ASR O'ZBEK SHOIRALARINING IJODIDA GUMANISTIK G'OYALAR  
VA IJTIMOY-FALSAFIY QARASHLAR ..... 109-113

*Ochilova Nigora Ruzimuratovna*

GENDER TENGLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY-IJTIMOY OMILLARI ..... 114-118

*Samadov Jonmurod*

JALOLIDDIN RUMIY ASARLARIDA FALSAFIY TUSHUNCHALAR VA ULARNING  
ILMIY–METODOLOGIK TAHLILI ..... 119-123

*Kdirbaev Baxadir Berdaxovich*

AXBOROT JAMIYATI VA MEDIA-MADANIYATNING NAZARIY-FALSAFIY  
TUSHUNCHASI ..... 124-131

*Kurbanbaeva Ulbosin Jumag'aliyeva*

EKOLOGIK XAVFSIZLIK TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA XUSUSIYATLARI ..... 132-136

*Narzukulova Ferangiz Rustamjonovna*

ILMIY TIL VA FALSAFIY TERMINOLOGIYA: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH  
TENDENSIYALARI ..... 137-141

*Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich*

IJTIMOY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON  
SALOHIYATIGA TA'SIRI ..... 142-148

*Султанов Бахтиёр Бахтиёрович*

ОБРАЗ ФИЗИЧЕСКОЙ РАЗВИТОЙ, ГЕРОИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ  
В ЭПОХУ АНТИЧНОСТИ ..... 149-153

*Bozorov Suxrob Komilovich*

MA'NAVIY TRANSFORMATSIYANING ISTIQBOLLARI: INNOVATSION  
G'OYA VA LOYIHALAR ..... 154-157

*Kimsanbayeva Shaxnoza Bakridinovna*

MILLIY O'ZLIK VA DINIY BAG'RIKENGLIK: ZAMONAVIY JAMIYATDAGI  
O'ZARO TA'SIRLAR ..... 158-163

*Muxamedjanova Lalixon*

GLOBALASHUV VA MADANIYATLARARO ARALASHUV ..... 164-172

## 10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

*Isanova Feruza Tulqinovna*

INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID  
LESIK BIRLIKLARNING DIAKRON TADQIQI ..... 173-180

*Mahmudova Umida Ural qizi*

INTERNET DISKURSIDA FOYDALANILADIGAN EMOJILARNING LISONIY  
VA MADANIY JIHATLARI ..... 181-189

*Madalov Navruz Ergashevich*

IMPORTANT SUBJECTS OF COMPARATIVE AND CONTRASTIVE PHILOLOGICAL  
STUDIES AND TRANSLATION DIFFICULTIES OF STRUCTURAL–SEMANTIC  
MODELS OF PROVERBS ..... 190-194

*Ubaydullayev Normuhammad Xasanovich*

XOTIRANOMALARDA ZAMON VA MAKON MASALASI ..... 195-198

|                                                                                                                                                                                             |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Ochilova Habiba Akramovna</i><br>ISSUES IN THE CLASSIFICATION OF QUESTION SENTENCE TYPES IN LINGUISTICS ...                                                                              | 199-207 |
| <i>Muxammadieva Mashxura, Amirqulova Gulxayo</i><br>FILOLOGIK TADQIQOTLARNING ZAMONAVIY TIBBIY TARJIMA VA TALQINGA<br>TA'SIRI .....                                                         | 208-213 |
| <i>Karabaeva Barno Bobir qizi</i><br>A COMPARATIVE ANALYSIS OF METAPHORICAL EXPRESSIONS REFLECTING<br>PERCEPTION IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES .....                                       | 214-219 |
| <i>Aхунбабаева Наргиза Хамиджановна</i><br>ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДОВ ИСТОРИЧЕСКИХ И<br>АРХАИЧНЫХ СЛОВ В ДОКУМЕНТАЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ<br>«ВЛАСТИТЕЛЬ СЕМИ СОЗВЕЗДИЙ» ..... | 220-226 |
| <i>Turdaliyeva Shahnoza O'ktamovna</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SON-GIBRID MAQOLLARNING<br>LEKSIK-SEMANTIK TAHLILI .....                                                             | 227-236 |
| <i>Mansurova Shohista Isroilovna</i><br>OT OBRAZI TUSHUNCHASI<br>(ZAMONAVIY O'ZBEK VA JAHON ADABIYOTI MISOLIDA) .....                                                                       | 237-241 |
| <i>Davranov Akmal Akramjonovich</i><br>IJTIMOIY TENGLIK TUSHUNCHASI<br>(INGLIZ UTOPIYALARI VA O'ZBEK DOSTONLARI MISOLIDA) .....                                                             | 242-246 |
| <i>Yuldasheva Aziza Yuldashevna</i><br>TARJIMASHUNOSLIKDA PRAGMATIKANING O'RNI .....                                                                                                        | 247-252 |
| <i>Mirvaliyeva Malika Zoid qizi</i><br>SEMANTIKANING TARJIMADAGI AHAMIYATI .....                                                                                                            | 253-257 |
| <i>Sidiknazarova Zulfiya Mirsharapovna</i><br>JADID ADABIYOTI VA MODERNIZATSIYA JARAYONLARI .....                                                                                           | 258-262 |
| <i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i><br>THE MOOD OF LONGING FOR FREEDOM IN THE AGE OF BYRON .....                                                                                           | 263-266 |
| <i>Narzikulova Rayhona Ahmadovna</i><br>THE PRAGMATIC FUNCTIONS OF IRONY .....                                                                                                              | 267-271 |
| <i>Najmiddinov Muhammadjon</i><br>O'ZBEK TILIDA KO'P MA'NOLILIK, SINONIMIYA, OMONIMIYA VA ULARNING<br>ELEKTRON TEZAURUSDA AKS ETISHI .....                                                  | 272-278 |
| <i>Achilov Oybek Rustamovich</i><br>LEKSIK-SEMANTIK DEVIATSIYA ILGARI SURISH VOSITASI SIFATIDA .....                                                                                        | 279-284 |
| <i>Tashpulatova Mukambar Axmetovna</i><br>KOMPYUTER LINGVISTIKASI VA SUN'IY INTELLEKTNING TILGA TA'SIRI .....                                                                               | 285-289 |
| <i>Normamatov Farrux, Toshpo'latova Xusniya</i><br>GLOBAL KESIMDA INGLIZ MADANIYATINING LINGVOKULTUROGIK JIHATLARI .....                                                                    | 290-293 |
| <i>Shonazarova Gulnoza, Madiyeva Madina</i><br>THE ROLE OF INTERNET RESOURCE IN IMPROVING TEACHING FOREIGN LANGUAGE:<br>METHODOLOGICAL ANALYSIS AND PRACTICAL RECOMMENDATIONS .....         | 294-297 |

|                                                                                                                                                                                                                                        |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Jo'rayeva Lola Tolibdjonovna</i><br>IJTIMOIY TARMOQLARDA NEOLOGIZMLARNING BUGUNGI KUNDAGI<br>QO'LLANILISHI .....                                                                                                                    | 298-302 |
| <i>Saitxanova Aziza Xolmuxamedovna</i><br>TA'M VA TIL O'RTASIDAGI MUVOZANAT: TAOM DISKURSINING TARJIMA<br>QIYINCHILIKLARI VA YECHIMLARI .....                                                                                          | 303-307 |
| <i>Axmedov Shaxzod, Nazarov Vafokul</i><br>NEOLOGIZMLAR TADQIQI TARIXIGA DOIR .....                                                                                                                                                    | 308-312 |
| <i>Mustafayeva Sojida Ulashevna</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARDA MERONIMIK MUNOSABATLI SO'ZLARNING<br>LEKSIKOGRAFIK TALQINLARI .....                                                                                                   | 313-321 |
| <i>Buriyeva Muxayyo Zokir qizi</i><br>COMPARATIVE ANALYSIS OF MEAT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES .....                                                                                                                                | 322-326 |
| <i>Berdikulova Shaxnoza Ruziqulovna</i><br>YORDAMCHI SO'ZLARNING SHAKLIY XUSUSIYATLARIGA KO'RA TURLARI<br>VA YASALISHI: BOG'LOVCHILAR .....                                                                                            | 327-330 |
| <i>Shokirova Gulbahor Alimovna</i><br>NEMIS TILINI O'QITISHDA YANGI YONDASHUVLAR .....                                                                                                                                                 | 331-334 |
| <i>Najmidinova Nafisa Ulja qizi</i><br>O'ZBEK TILIDA SO'ZLASHUVCHILARGA ITALYAN TILINI O'RGATISHDAGI<br>MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI .....                                                                                         | 335-339 |
| <b>12.00.00 - YURIDIK FANLAR</b>                                                                                                                                                                                                       |         |
| <i>Утемурастов Махмуд Ажимурастович</i><br>СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРАВА<br>(ОТ ТРАДИЦИОННОГО К ЦИФРОВОМУ ПРАВУ) .....                                                                                                     | 340-344 |
| <i>Masadikov Sherzodbek</i><br>ENFORCEMENT OF ARBITRATION AGREEMENT UNDER UZBEK LAW .....                                                                                                                                              | 345-351 |
| <i>Alieva Kamola Ravshanovna</i><br>ONLINE GENDER-BASED VIOLENCE IN UZBEKISTAN: GAPS IN LEGISLATION AND THE PATH<br>FORWARD .....                                                                                                      | 352-363 |
| <i>Utebaev Salamat Maqsetbay o'g'li</i><br>KONTRABANDA UCHUN JAVOBGARLIK TO'G'RISIDAGI QONUNCHILIK<br>EVOLYUTSIYASI: TARIXIY-HUQUQIY TAHLIL .....                                                                                      | 364-372 |
| <i>Ходжаева Ширин</i><br>ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ВСЕМИРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ<br>В СИСТЕМЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА .....                                                                                                             | 373-378 |
| <i>Каюмова Асаля Султномуродовна</i><br>ЭЛИТА ИНДУСТРИИ ВЕНЧУРНОГО КАПИТАЛА .....                                                                                                                                                      | 379-384 |
| <i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Bobur</i><br>ZAMONAVIY TASHKILOTLARDA KIBERXAVFSIZLIK STRATEGIYALARINING<br>SHAKLLANISHI VA SAMARADORLIGI: MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISH<br>CHORALARINING RIVOJLANISHI VA NATIJADORLIGI TAHLILI ..... | 385-392 |

|                                                                                                                                                                                                               |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Суннатиллаева Сарвиноз Иззатулло кизи</i><br>ДИСКРЕЦИОННЫЕ ПОЛНОМОЧИЯ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И СОВЕТЕ ЕВРОПЫ:<br>ПРЕДЕЛЫ, КОНТРОЛЬ И СУДЕБНАЯ ПРАКТИКА .....                                                  | 393-400 |
| <i>Dilboboyev Nozimbek</i><br>CHET ELLIK INVESTORLARNING HUQUQIY MAQOMI HAMDA ULARNI<br>DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH BO'YICHA IMTIYOZ<br>VA PREFERENSIYALAR BERISH .....                               | 401-406 |
| <i>Raximbayev O'tkir Fayzullayevich</i><br>YANGI O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI<br>TAKOMILLASHTIRISH MASALASIGA NAZAR .....                                                                    | 407-414 |
| <i>Ubaydullayev Abror Qutpilla o'g'li</i><br>HOZIRGI ZAMON ISLOM MOLIYA HUQUQI VA AN'ANAVIY HUQUQIY TIZIMLAR<br>O'RTASIDAGI QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI .....                    | 415-423 |
| <i>Zokirov Sardorjon Karimjon ugli</i><br>PROCEDURAL FEATURES OF PARTICIPATION DEFENSE COUNSEL<br>AT THE PRELIMINARY INVESTIGATION .....                                                                      | 424-430 |
| <i>Axmedova Guliruxsor Ravshanovna</i><br>BOLANI OLIB BERISH VA UCHRASHTIRISH BILAN BOG'LIQ ISHLARNI KO'RIB<br>CHIQISH BO'YICHA SUD VA HUQUQIY AMALIYOTNING DOLZARB MUAMMO<br>VA YECHIMLARI .....             | 431-436 |
| <i>Zoilboyev Javlon Karimjon o'g'li</i><br>MA'MURIY SUD ISHLARINI YURITISHDA QONUNIY KUCHGA KIRGAN SUD HUJJATLARINI<br>YANGI OCHILGAN HOLATLAR BO'YICHA QAYTA KO'RISH YUZASIDAN ISH YURITISH<br>MAZMUNI ..... | 437-441 |
| <i>Hakimov Sunnat Furqat o'g'li</i><br>SPORT JAMOAT BIRLASHMALARINING HUQUQIY TAHLILI .....                                                                                                                   | 442-445 |
| <i>Файзиев Фарход Фуркат угли</i><br>ЗНАЧИМОСТЬ ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛИ В СОВРЕМЕННЫХ<br>ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫХ УСЛОВИЯХ .....                                                                                      | 446-452 |
| <i>Файзиева Гулрух Мухаммади кизи</i><br>МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА НА НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ ЖИЛИЩА .....                                                                                                       | 453-459 |
| <b>13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI</b>                                                                                                                                                                          |         |
| <i>Polvonov Baxtiyor Zaylobidinovich</i><br>TIBBIYOT UNIVERSITETLARIDA «MODDALARNING NURLANISH SPEKTRINI<br>O'RGANISH» MAVZUSINI IT TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA NAMOYISH<br>ETISH MASALALARI .....                 | 460-466 |
| <i>Hamdamova Nozima Muqimovna</i><br>BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISI KOMPETENSIYALARINI<br>RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI .....                                                        | 467-475 |
| <i>Zulfixarov Ilxom Maxmudovich, Zulfikorova Munajat Mirzaxmatovna</i><br>IQTISODIY-IJTIMOYIY GEOGRAFIK BILIMLAR BERISHDA MATEMATIK<br>METODLARDAN FOYDALANISH .....                                          | 476-481 |
| <i>Qurbonova Nigina Boboxo'jayevna</i><br>ESDALIKLAR — SADRIDDIN AYNIYNING UMR VA XOTIRA KITABI .....                                                                                                         | 482-488 |

|                                                                                                                                                                               |         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Toshtemirova Saodat Abdurashidovna</i><br>KLAUSTER TIZIMIDA TARIX FANLARINI O'QITISHNING<br>PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI .....                                              | 489-494 |
| <i>Inoyatov Odiljon Sabitovich</i><br>TEKISLIK LARNING O'ZARO PARALLELLIGI .....                                                                                              | 495-500 |
| <i>Жумамуратова Аубахар Нурмуханбетовна</i><br>СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ КОГНИТИВНЫХ<br>КОМПЕТЕНЦИЙ У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ<br>МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ СВЯЗЕЙ ..... | 501-508 |

**Received:** 15 February 2025  
**Accepted:** 20 February 2025  
**Published:** 25 February 2025

*Article / Original Paper*

## **PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETENCIES OF A FUTURE TEACHER OF THE SUBJECT "TECHNOLOGY"**

**Khamdamova Nozima Muqimovna**

doctoral student at Bukhara State University,  
Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences,  
Associate Professor

**Abstract.** The modern education system is facing constant changes and technological progress. At the same time, there is a need for continuous development of teachers' competencies to improve the effectiveness of the educational process. The development of professional qualifications and pedagogical skills of teachers of the subject "Technology" is one of the most important factors in improving the quality of the educational process. Today, teachers of technical sciences must master not only traditional pedagogical methods, but also modern digital technologies. Thus, future teachers of the Technology subject need to develop not only methodological knowledge, but also competencies such as the ability to apply innovative pedagogical methods, as well as the effective use of digital and technological tools. The article analyzes the pedagogical conditions for the development of competencies of a future teacher of the subject "Technology". Various aspects of the competence development of the future teacher of the subject "Technology" are highlighted, including innovative pedagogical approaches, professional development systems, effective use of technological solutions, and the importance of sharing practice. The interconnectedness and effectiveness of these processes make it possible to bring teachers to new heights in their professional development.

**Keywords:** technology, competence, methods, approaches, tools, forms, digital resources.

## **BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHISI KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI**

**Hamdamova Nozima Muqimovna,**

Buxoro davlat universiteti doktoranti,  
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),  
dotsent

**Annotatsiya.** Zamonaviy ta'lim tizimi davomiy o'zgarishlar va texnologik taraqqiyotlar bilan yuzlashmoqda. Shu bilan birga, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarning kompetensiyalarini doimiy ravishda rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda. Texnologiya fani o'qituvchilarining kasbiy malakalari va pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirish, ta'lim jarayonining sifatini oshirish uchun eng muhim omillardan biridir. Bugungi kunda texnologiya fanining o'qituvchilari nafaqat an'anaviy pedagogik metodlarni, balki zamonaviy raqamli texnologiyalarni ham o'zlashtirishi kerak. Shunday qilib, bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilari uchun nafaqat metodik bilimlar, balki innovatsion pedagogik usullarni qo'llay olish qobiliyati, shuningdek, raqamli va texnologik vositalardan samarali foydalanish kabi kompetensiyalarni rivojlantirish zarur. Maqolada bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisi kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlar tahlil qilinadi. Kelajakdagi texnologiya fani o'qituvchisining kompetensiyalarini rivojlantirishning turli jihatlarini, jumladan innovatsion pedagogik yondashuvlar, malaka oshirish tizimlari, texnologik vositalardan samarali foydalanish hamda tajriba almashishning ahamiyati keng yoritiladi. Bu jarayonlarning o'zaro bog'liqligi va samaradorligi o'qituvchilarni kasbiy rivojlanishda yangi yuksakliklarga olib chiqish imkonini yaratadi.

**Kalit so'zlar:** texnologiya, kompetensiya, metodlar, yondashuvlar, vositalar, shakllar, raqamli resurslar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI1Y2025N72>

**Kirish.** Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim tizimidagi doimiy o'zgarishlar va texnologik taraqqiyotning jadal rivojlanishi bilan uzviy bog'liq. Zamonaviy pedagogik usullar va metodologiyalarni joriy etish, o'qituvchilarni yangi ta'lim yondashuvlari, innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlar bilan ta'minlash hamda ularning kasbiy malakasini doimiy ravishda oshirish bugungi kunda ta'lim sifatini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. O'qituvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish faqatgina dars o'tkazish texnikasi emas, balki o'quvchilarga mustaqil fikrlash va muammoni hal etish qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

Kompetensiya (lotincha "competentia" — "mos kelish", "qobiliyat") atamasi pedagogik jarayonda keng qo'llaniladi va ta'lim jarayonida o'qituvchining o'z kasbini muvaffaqiyatli bajarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikmalar, shaxsiy sifatlar va tajribalar majmuasini anglatadi. Kompetensiya faqat bilimlarni egallashni emas, balki ularni amaliyotda qo'llash, o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim jarayonini tashkil etish va samarali boshqarish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining kompetensiyasi quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

Pedagogik bilimlar – o'qituvchining ta'lim jarayonini boshqarish, didaktik va metodik yondashuvlarni o'zlashtirishdagi bilimlari. Bu bilimlar orqali o'qituvchi darsni rejalashtiradi, o'quvchilarning bilim darajasini baholaydi va turli o'qitish metodlaridan samarali foydalanadi.

Texnologik kompetensiya – o'qituvchining texnologik vositalardan va resurslardan samarali foydalanish ko'nikmalari. Bugungi kunda texnologiya fani o'qituvchisi o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalarni o'rgatishdan tashqari, o'z ta'lim jarayonini raqamli platformalarda olib borish malakalariga ega bo'lishi talab etiladi.

Shaxsiy kompetensiyalar – o'qituvchining o'zini boshqarish, o'z bilimlarini yangilash va pedagogik faoliyatda o'zini rivojlantirishdagi salohiyati. O'qituvchining motivatsiyasi, ijtimoiy ko'nikmalari va o'quvchilarga nisbatan empatiyasi uning professional rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi.

Innovatsion yondashuvlar – o'qituvchining yangi pedagogik metodlarni va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llay olish qobiliyati. Bu, ayniqsa, texnologiya fanini o'qitishda muhim, chunki o'quvchilarga nafaqat an'anaviy dars usullari, balki interaktiv va amaliyotga yo'naltirilgan yondashuvlar orqali ham ta'lim berish zarur.

**Adabiyotlar sharhi.** Respublikamizda oliy ta'lim tizimini rivojlanishining hozirgi bosqichi ta'lim mazmunini va metodikasiga, uning samaradorligini oshirishga sifat jihatdan yangi talablar qo'ymoqda [2; 162-b.]. Kasbiy kompetentlik mutaxassis tomonidan alohida bilim, malakalarning egallanishi emas, balki har bir mustaqil yo'nalish bo'yicha integrativ bilimlar va harakatlarning o'zlashtirilishini nazarda tutadi.

M.M.Yusupovning "Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarini o'quv jarayonini natijalarini baholashga o'rgatish metodikasi" mavzusidagi pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori dissertatsiyasida kompetensiyaviy yondashuv sharoitida bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilari o'quv jarayoni natijalarini baholash kompetentligini shakllantirish modeli ishlab chiqilgan, talabalarda zamonaviy baholash ko'nikmalarning mavjud darajasini auditoriya va auditoriyadan tashqari mashg'ulotlarda rivojlantirish metodikasi takomillashtirilgan [8; 7-b.].

A.R.Jo'rayevning "Dasturlashtirilgan ta'lim vositalari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish metodikasini takomillashtirish" mavzusidagi

pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori dissertatsiyasida talablarni kompetensiyaviy yondashuv asosida kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida dasturlashtirilgan ta'lim vositalaridan foydalanish orqali malaka talablaridagi umumtexnik ko'nikmalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari ishlab chiqilgan [5; 8-b.].

**Tadqiqot metodologiyasi.** O'qituvchining kompetensiyasi uning kasbiy muvaffaqiyati uchun poydevor bo'lib, ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, tanqidiy fikr yuritishga va kreativ yechimlar topishga o'rgatishlari lozim. Shu sababli, kompetensiya nafaqat o'qituvchining bilim doirasiga bog'liq, balki uning pedagogik uslublarni shakllantirishi hamda talabalarga ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va boshqarishda ham katta ahamiyatga ega.

*Kompetensiyaning pedagogik jarayondagi o'rni.* Kompetensiya o'qituvchining professional faoliyatini tashkil etish va boshqarishda bevosita ta'sir ko'rsatadi. Yuqori darajadagi kompetensiyaga ega bo'lgan o'qituvchi ta'lim jarayonini optimallashtiradi, o'quvchilar bilan samarali aloqada bo'ladi va ularga yangi bilimlarni o'zlashtirishda muvaffaqiyatli yordam beradi. O'qituvchi faqat bilim uzatishda emas, balki o'quvchilarni mustaqil fikrlashga va kreativ yondashuvlarni qo'llashga undashda ham o'z kompetensiyasini namoyon etadi. Bu esa o'quvchilarning yuqori sifatli ta'lim olishlariga va zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga yordam beradi.

*Kompetensiyaning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar.* Kompetensiya rivojlanishi nafaqat o'qituvchining o'ziga bog'liq, balki ta'lim tizimi, davlat siyosati, malaka oshirish dasturlari va pedagogik muhit kabi omillarga ham bog'liq. O'qituvchining malakali va muntazam ravishda o'z bilimlarini yangilab borishi, uning kompetensiyasini oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlash va ularning kasbiy rivojlanishiga yo'naltirilgan tizimli yondashuvlar, ta'lim sifatini yaxshilashda asosiy rol o'ynaydi.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zarur pedagogik shart-sharoitlar. Texnologiya fani bo'yicha o'qituvchilarning kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish ta'lim jarayonini samarali tashkil etish hamda o'quvchilarga zamonaviy bilimlarni yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan pedagogik shart-sharoitlar bir qator asosiy omillarni o'z ichiga oladi. Har bir omil o'qituvchining pedagogik mahoratini oshirish, innovatsion usullarni qo'llash va o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalarni samarali o'rgatish imkoniyatini yaratadi.

**Innovatsion ta'lim metodlarini joriy etish.** Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarini rivojlantirishda innovatsion pedagogik metodlarning qo'llanilishi muhim o'rin tutadi. Texnologiya fanini o'qitishda faqat an'anaviy o'qitish metodlari yetarli bo'lmaydi. Shu sababli, o'qituvchilarning kreativ va interaktiv yondashuvlardan foydalanishi talab etiladi. Misol uchun, flipped classroom (aylantirilgan darsxona) usuli, blended learning (aralash o'qitish) va loyiha asosidagi o'qitish metodlari o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va ta'limni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Bu metodlar o'qituvchiga o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash, yangi bilimlarni o'zlashtirishda ularga ko'proq imkoniyat yaratish imkonini beradi. Shuningdek, o'qituvchilarni interaktiv o'qitish usullarini o'rganishga yo'naltirilgan maxsus treninglar va kurslar o'tkazilishi kerak.

**Malaka oshirish va pedagogik o'quv dasturlarining yangilanishi.** O'qituvchining professional rivojlanishiga yo'naltirilgan malaka oshirish tizimi muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarning kompetensiyalarini oshirish uchun ularni yangi pedagogik usullar va

texnologiyalar bilan tanishtirish hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishga o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Bu maqsadga erishish uchun muntazam ravishda malaka oshirish dasturlari, seminarlar va amaliyotlar o'tkazilishi lozim. Pedagogik o'quv dasturlarini yangilash va ularni zamonaviy talablarga moslashtirish o'qituvchilarning bilim darajasini oshirishga yordam beradi hamda o'quvchilarga sifatli ta'lim berish uchun qulay sharoit yaratadi.

O'qituvchilarga texnologik vositalardan foydalanishni o'rgatish va ular uchun innovatsion pedagogik texnologiyalarni taqdim etish, o'quvchilarga raqamli ko'nikmalarni o'rgatishning samarali shakllarini joriy etadi. O'qituvchilarga interaktiv ta'lim platformalaridan foydalanishni o'rgatish, ularning dars jarayonini ko'proq qiziqarli va samarali qilishlariga yordam beradi.

**Pedagogik innovatsiyalarni qo'llash va tajriba almashish.** Zamonaviy ta'lim tizimining muvaffaqiyatli ishlashi va ta'lim sifatining oshishi uchun pedagogik innovatsiyalarni qo'llash va tajriba almashish juda muhim. Pedagogik innovatsiyalar – bu o'qitish va o'rganish jarayonlarini yaxshilash maqsadida yangi usullar, texnologiyalar va yondashuvlarni joriy etishdir. Innovatsiyalar o'qituvchilarni o'z faoliyatini takomillashtirishga, o'quvchilarni esa zamonaviy bilimlar va ko'nikmalar bilan ta'minlashga imkon beradi. Pedagogik innovatsiyalarni qo'llash o'qituvchilarga o'quvchilarning qiziqishini oshirish, darslarni yanada samarali qilish va ta'limning sifatini oshirish imkonini beradi. Biroq, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilar o'rtasida tajriba almashish va o'zaro hamkorlik aloqalarini o'rnatish muhim ahamiyatga ega. Pedagogik innovatsiyalar ta'lim tizimining rivojlanishida va o'qituvchilarning kompetensiyalarini oshirishda ajralmas element hisoblanadi. Innovatsiyalar o'quvchilarning o'rganish jarayonini qiziqarli, samarali va interaktiv qilishga yordam beradi. Innovatsion pedagogik yondashuvlar o'qituvchilarga o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan, ularni faollashtiruvchi metodlar va texnologiyalarni taklif etadi.

#### **Tahlil va natijalar muhokamasi.**

Ba'zi pedagogik innovatsiyalarni ko'rib chiqamiz:

**Blended learning (aralash o'qitish):** Bu usul o'quvchilarga darsning bir qismini an'anaviy sinfda, boshqa qismini esa onlayn tarzda o'rganish imkonini beradi. Blended learning o'qituvchilarga o'quvchilarning shaxsiy o'rganish ehtiyojlarini hisobga olib, ta'lim jarayonini individualizatsiya qilish imkonini yaratadi.

**Flipped classroom (aylantirilgan darsxona):** Bu usulda o'qituvchilar yangi materiallarni uyda onlayn tarzda o'qitadi, darslarda esa o'quvchilar ushbu materialni amaliyotda qo'llab, muammolarni hal qilishadi. Bu metod o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

**Gamifikatsiya (o'yinlashtirish):** Darslarni o'yin shaklida tashkil etish orqali o'quvchilarni qiziqtirish va motivatsiya qilish mumkin. Gamifikatsiya o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ta'lim jarayonini yanada interaktiv qiladi.

**STEAM (Fan, Texnologiya, Muhandislik, San'at va Matematika):** STEAM ta'limi innovatsion yondashuv bo'lib, u o'quvchilarga fan va texnologiyalarni san'at va dizayn bilan birlashtirishga imkon beradi. Bu yondashuv o'quvchilarda analitik va kreativ fikrlashni rivojlantiradi. Innovatsion pedagogik usullarni qo'llash o'qituvchilarga o'quvchilarning bilim olish jarayonini yangi metodlar yordamida yanada samarali boshqarish imkonini beradi.

Tajriba almashish pedagogik innovatsiyalarni samarali joriy etishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon nafaqat o'quvchilarga sifatli ta'lim berishga, balki o'qituvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi. O'qituvchilar tajriba almashish orqali yangi pedagogik usullarni o'rganib, ilg'or tajribalarni o'zlashtirishlari va o'z o'qitish usullarini yanada takomillashtirishlari mumkin.

Tajriba almashishning bir nechta asosiy shakllari:

Seminarlarga va treninglarga qatnashish: O'qituvchilar doimiy ravishda turli seminarlar va treninglarga qatnashishlari kerak. Bu tadbirlar yangi pedagogik yondashuvlar, texnologiyalar va metodologiyalar bilan tanishishga yordam beradi.

Hamkorlik tarmoqlari: O'qituvchilar o'rtasida hamkorlik tarmoqlarini yaratish, ular o'zaro maslahatlashish, tajriba almashish va bir-birlarining pedagogik yondashuvlarini o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, onlayn forumlar, vebinarlar yoki ta'lim muassasalarida maxsus guruhlar tashkil qilish mumkin.

O'qituvchilarning tajribaviy tadqiqotlari: O'qituvchilar o'z faoliyatida duch kelgan muammolarni hal qilish uchun tadqiqotlar olib borishlari va bu tadqiqotlarni hamkasblari bilan baham ko'rishlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchilarga o'z metodlarini takomillashtirishga yordam beradi.

Mentorlik tizimi: Tajribali o'qituvchilar yangi o'qituvchilarga mentorlik qilishlari va ularni o'z tajribalari bilan tanishtirishlari mumkin. Mentorlik tizimi yangi o'qituvchilarga pedagogik yondashuvlarni amaliyotda qo'llashni o'rgatadi.

Pedagogik innovatsiyalarni muvaffaqiyatli qo'llash va tajriba almashish jarayonini yanada samarali qilish uchun bir qator shart-sharoitlar mavjud:

O'qituvchilarni malaka oshirish: O'qituvchilarni pedagogik innovatsiyalarni muvaffaqiyatli qo'llashga tayyorlash uchun ularni malaka oshirish kurslari va treninglar bilan ta'minlash zarur. Bu kurslar zamonaviy ta'lim metodologiyalarini, texnologiyalarni o'rganishga yordam beradi.

Ta'lim muassasalari infratuzilmasi: Pedagogik innovatsiyalarni qo'llash uchun ta'lim muassasalarining infratuzilmasi mos bo'lishi kerak. Interaktiv doskalar, kompyuterlar, raqamli vositalar va zamonaviy laboratoriyalar innovatsion pedagogik usullarni qo'llashda muhim rol o'ynaydi.

O'qituvchilar o'rtasida ochiq muloqot: O'qituvchilar o'rtasida samarali muloqot va hamkorlikni tashkil etish, pedagogik innovatsiyalarni qo'llashda va tajriba almashishda muhim shartdir. Bunday muloqotlar o'qituvchilarga o'z tajribalarini bir-birlariga etkazishga va o'z o'qitish metodlarini takomillashtirishga yordam beradi.

Ta'lim siyosati va qo'llab-quvvatlash: Ta'lim tizimi doirasida pedagogik innovatsiyalarni rivojlantirish, o'qituvchilarni zarur resurslar bilan ta'minlash hamda innovatsion yondashuvlarni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega. Ta'lim siyosati pedagogik innovatsiyalarni amalga oshirishda asosiy yo'naltiruvchi kuch bo'lib xizmat qiladi.

**Ta'lim resurslari va infrastruktura.** Zamonaviy ta'lim tizimining samaradorligini oshirish va bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kompetensiyalarini shakllantirishda ta'lim resurslari va infratuzilmaning roli juda muhim. Ta'lim resurslari va infratuzilma o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini qo'llab-quvvatlashda, o'quvchilarga yuqori sifatli ta'lim berishda va ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda asosiy omil hisoblanadi. Bu resurslar nafaqat o'qituvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga ko'maklashadi, balki

o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalarni o'rgatish hamda interaktiv va innovatsion o'qitish metodlarini tatbiq etishda ham muhim ahamiyatga ega. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kompetensiyalarini rivojlantirishda texnologik vositalar va raqamli resurslardan samarali foydalanish zarur. Texnologiya fani o'qituvchilari, o'z navbatida, o'quvchilarga zamonaviy texnologiyalarni o'rgatishda mustahkam poydevor yaratishlari kerak. Buning uchun o'qituvchilar raqamli vositalar, interaktiv doskalar, kompyuterlar, multimedia qurilmalari, laboratoriya uskunalari va turli simulyatsiya dasturlaridan foydalanishga tayyor bo'lishlari lozim. Texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarga texnologiyalar bilan bog'liq bilimlarni o'rgatishda nafaqat samarali, balki interaktiv va ko'ngilochar tarzda ta'lim berish imkoniyatini yaratadi. Misol uchun, o'qituvchilarni simulyatsiyalar, raqamli o'yinlar, o'quv dasturlari va boshqa raqamli resurslar yordamida darsni yanada samarali va qiziqarli qilishga o'rgatish kerak.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilari uchun interaktiv ta'lim platformalari va onlayn resurslar ta'lim jarayonini yanada samarali qilishda muhim ahamiyatga ega. Internetning keng imkoniyatlari orqali o'qituvchilar va o'quvchilar bir-biri bilan o'zaro aloqada bo'lish, bilim almashish va o'qituvchilar uchun turli metodik resurslarga erishish imkoniyatiga ega bo'ladi. Masalan, Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams kabi onlayn ta'lim platformalari o'qituvchilarga masofaviy darslar o'tkazish, o'quvchilarni kuzatish, baholash va individual yondashuvni taqdim etish imkonini beradi. Bu platformalar orqali o'qituvchilar darslarni onlayn tarzda tashkil qilish, o'quvchilarga turli interaktiv materiallar taqdim etish va ularning bilim darajasini real vaqt rejimida baholash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Onlayn resurslardan foydalanish o'quvchilarni o'z vaqtida o'rganish, o'quv materiallarini qayta ko'rib chiqish va mustahkamlash imkoniyatini beradi, bu esa ta'lim sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilari uchun ta'lim jarayonini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun nafaqat raqamli resurslar, balki zamonaviy sinf xonalari, laboratoriyalar, sport zallari va boshqa fizik infratuzilma ham zarur. Texnologiya fani o'qituvchilari uchun maxsus texnik laboratoriyalar, kompyuter sinflari, prototiplash va qurilish materiallarini ishlatishga mo'ljallangan xonalar tashkil etilishi kerak. Ushbu infrastruktura o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, chunki texnologiya fanida ko'plab ilmiy tajribalar va amaliy mashg'ulotlar talab qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning kreativ fikrlashini va muammolarni yechish qobiliyatini rivojlantirish uchun sinf xonalarini zamonaviy uslubda jihozlash kerak. Interaktiv doskalar, o'qituvchilar va o'quvchilar uchun qulay kompyuterlar va ko'rgazmali materiallar o'qituvchining darsni yanada samarali tashkil etishiga yordam beradi. O'qituvchilarni samarali ta'lim berishga tayyorlash uchun zamonaviy kitoblar, qo'llanmalar va uslubiy materiallar joriy etilishi zarur. Texnologiya fani o'qituvchilari uchun maxsus ishlab chiqilgan metodik qo'llanmalar va darsliklar pedagogik usullarni samarali qo'llashga yordam beradi. Bunday materiallar o'qituvchilarga o'z darslarini rejalashtirish, dars jarayonini boshqarish va o'quvchilarga moslashgan o'quv materiallarini taqdim etishda qo'l keladi. Shuningdek, ilmiy va amaliy tadqiqotlar, maqolalar, o'quv dasturlari va boshqa materiallar o'qituvchilarning bilim doirasini kengaytiradi va ularni o'qitishning yangi usullari bilan tanishtiradi. Ta'lim resurslari va infrastrukturaning samarali ishlashini ta'minlash uchun ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlik zarur.

Maktablar, oliy ta'lim muassasalari, ta'lim markazlari va ilmiy tadqiqot institutlari o'rtasida samarali aloqa va hamkorlik o'rnatish, resurslarni optimal taqsimlash va tajriba

almashish imkoniyatlarini yaratadi. Bu hamkorlik o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ta'lim resurslari va infratuzilma bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy texnologik vositalar, interaktiv ta'lim platformalari, yuqori sifatli ta'lim infrastrukturasini, metodik materiallar va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik o'qituvchilarga o'z pedagogik faoliyatlarini samarali tashkil etish, o'quvchilarga esa yuqori sifatli ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, ta'lim resurslarining to'g'ri qo'llanilishi va samarali infratuzilma yaratilishi bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining malakasini oshirish va ta'lim tizimining sifatini yaxshilashga yordam beradi.

***O'qituvchining shaxsiy rivojlanishi va o'zini takomillashtirishga bo'lgan yondashuvi.*** O'qituvchining shaxsiy rivojlanishi va o'zini takomillashtirishga bo'lgan yondashuvi ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda, o'quvchilarga yuqori sifatli ta'lim berishda va o'qituvchining o'z kasbida muvaffaqiyatli bo'lishida muhim omil hisoblanadi. Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilari nafaqat pedagogik bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlari, balki doimiy o'zini takomillashtirishga intilishlari, yangi pedagogik yondashuvlarni o'rganishlari va kasbiy faoliyatda o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan ijobiy yondashuvni shakllantirishlari kerak.

O'qituvchining shaxsiy rivojlanishi uning pedagogik metodlarni takomillashtirishda, innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etishda va o'quvchilarga motivatsiya berishda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchining shaxsiy rivojlanishida uning o'z-o'zini baholash va refleksiya qilish qobiliyati katta ahamiyatga ega. Refleksiya – bu o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilish, natijalarni baholash va kelgusidagi ishlarida xatolardan saboq olish jarayonidir. O'qituvchi o'zining pedagogik metodlarini doimiy ravishda tahlil qilib borishi, qanday usullar samarali ishlashini va qaysi metodlar yaxshilanishi kerakligini aniqlashga yordam beradi. Bu jarayon o'qituvchining kasbiy o'sishiga va ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. Shuningdek, o'qituvchining o'z-o'zini baholash orqali u o'z bilimlarining yetarli yoki yetarli emasligini aniqlab, ularni yangilashga yoki kengaytirishga harakat qiladi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarga yanada sifatli ta'lim berish imkonini yaratadi. Refleksiya qilish va o'zini baholash o'qituvchiga o'z xatolaridan saboq olish, shuningdek, muvaffaqiyatli tajribalardan foydalanish imkoniyatini beradi.

O'qituvchining shaxsiy rivojlanishida yangi pedagogik yondashuvlar va innovatsion metodlarni o'rganishning ahamiyati katta. Har bir o'qituvchi o'z pedagogik faoliyatida zamonaviy va interaktiv metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarga qiziqarli va samarali ta'lim berishga qodir bo'lishi kerak. Misol uchun, **blended learning** (aralash o'qitish), **flipped classroom** (aylantirilgan darsxona), **gamifikatsiya** (o'qitish jarayonini o'yin shaklida olib borish) kabi innovatsion pedagogik usullar o'qituvchilarning metodik imkoniyatlarini kengaytiradi va o'quvchilarning bilim olish jarayonini yanada samarali qiladi. O'qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalarni, masofaviy ta'lim platformalarini, interaktiv resurslarni va o'qitishning innovatsion shakllarini o'rgatish zarur. Ushbu texnologiyalar yordamida o'qituvchilar ta'lim jarayonini individualizatsiya qilishi, o'quvchilarni faollashtirish va ularning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirishga erishishlari mumkin. Shu bilan birga, o'qituvchilarning o'zlari uchun yangi bilimlarni va tajribalarni o'zlashtirishi, ularni amaliyotda qo'llashni o'rganishi muhimdir.

O'qituvchining shaxsiy rivojlanishining muhim tarkibiy qismi — malaka oshirish va doimiy ta'lim tizimida ishtirok etishdir. Zamonaviy ta'lim talablari o'qituvchilardan uzluksiz ravishda malakalarini oshirishni talab qiladi. Shuning uchun ularni turli kurslar, treninglar va seminarlarga jalb qilish orqali pedagogik bilimlarini muntazam yangilab borish zarur. Ayniqsa, texnologiya fani o'qituvchilari uchun texnologik innovatsiyalar, dasturlash, robototexnika va raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha maxsus malaka oshirish dasturlari tashkil etilishi lozim. O'qituvchilarga nafaqat o'qitish metodlarini o'rganish, balki bilimlarni samarali yetkazish uchun zarur bo'lgan kommunikativ va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratish kerak. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga hamda o'quvchilarga zamonaviy bilim va ko'nikmalarni yetkazishga xizmat qiladi.

O'qituvchining shaxsiy rivojlanishida uning o'zini motivatsiya qilish va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlari ham katta rol o'ynaydi. O'qituvchi o'zining maqsadlariga erishish uchun qanday yo'l tutishni, o'zining kuchli va zaif tomonlarini qanday boshqarishni o'rganishi kerak. U o'z faoliyatini boshqarish, vaqtni to'g'ri rejalashtirish, stressni boshqarish va samarali ishlash uchun zarur bo'lgan psixologik va shaxsiy ko'nikmalarni o'zlashtirishi lozim. Motivatsiya va o'zini boshqarish qobiliyatlari o'qituvchining o'z faoliyatini samarali tashkil etishiga, darslarda o'quvchilarni faollashtirishga va o'quvchilarga ilg'or bilimlarni yetkazishga yordam beradi. O'qituvchilarning o'zlariga bo'lgan ishonchi, o'z ishiga qiziqishi va ta'limga bo'lgan ehtirosi nafaqat o'zlarini, balki o'quvchilarni ham motivatsiya qiladi.

O'qituvchining shaxsiy rivojlanishi va professional rivojlanishi bir-biriga chambarchas bog'liqdir. O'qituvchi o'zining shaxsiy o'sishiga qaratilgan harakatlarini kasbiy rivojlanish bilan uyg'unlashtirishi lozim. Bundan tashqari, o'qituvchining kasbiy o'sishi uning pedagogik faoliyatidagi muvaffaqiyati, o'quvchilarga ta'siri va ta'lim jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shaxsiy rivojlanishni professional taraqqiyot bilan uyg'unlashtirish orqali o'qituvchilar o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirib, ta'lim sifatini yaxshilashga erishadilar. O'qituvchining shaxsiy rivojlanish va o'zini takomillashtirishga bo'lgan yondashuvi ta'lim jarayonining sifatini oshirish, pedagogik metodlarni takomillashtirish hamda o'quvchilarga zamonaviy bilimlarni yetkazish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchining o'z-o'zini baholash, innovatsion metodlarni o'rganish, malaka oshirish, o'zini motivatsiya qilish va shaxsiy o'sish jarayonlari ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi. Shuningdek, bu yondashuvlar o'qituvchilarning kasbiy malakalarini rivojlantirish va ularga ta'lim jarayonida yuqori samaradorlikni ta'minlash imkonini beradi.

Ta'lim muassasalari o'qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalarni o'rgatishda yetakchi o'rin tutishi lozim. Shuningdek, davlat organlari tomonidan ta'lim sifatini oshirish, o'qituvchilarning malaka oshirishi va professional rivojlanishiga yo'naltirilgan dasturlar ishlab chiqilib, ularni moliyaviy va metodik resurslar bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilar esa, o'z vazifalari va mas'uliyatini anglab, bilim hamda ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab borishlari lozim. Shu bilan birga, o'qituvchilarni yangi texnologiyalarga moslashtirish, ularning pedagogik faoliyatini innovatsion va samarali qilish maqsadida muntazam seminarlar, treninglar va ilmiy-amaliy konferensiyalar tashkil etilishi zarur. Natijada, bo'lajak texnologiya fani o'qituvchilarining kompetensiyalarini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarga zamonaviy bilimlarni yetkazish hamda ularning kreativ va tizimli fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, ta'lim tizimining barcha ishtirokchilari o'rtasida doimiy hamkorlik va o'zaro yordam orqali

o'qituvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni muvaffaqiyatli amalga oshirilishi mumkin.

#### **Adabiyotlar/Literatura/References:**

1. Бубенщикова И.А. Программно-методический комплекс как средство повышения качества обучения в области математического моделирования. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Астрахан: 2010. 146-с.
2. Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. Педагогик компетентлик ва креативлик асослари / – Тошкент, 2015. – 120 бет.
3. Нурбекова Ж.К. Теоретико-методологические основы обучения программированию: Монография. – Павлодар, 2004. – 225 с.
4. Ergashev N.G., Kholikulov B.J. "Theory and Methodology of Software Modeling Using the Web Platform"// Eurasian Scientific Herald. ISSN 2795-7365 Vol. 16 Issue 5, January, 2023. Impact Factor: SJIF 2021 = 8.225. P 59-63.
5. Zaripov L.R. Kredit-modul tizimi asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilari kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish. Пед. фан. докт. (DSc) дисс. - Toshkent: 2023. - 211 б.
6. Xoliqulov B.J. Talabalarda web platformadan foydalanish asosida kompyuterli modellashtirish ko'nikmasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish(Axborot texnologiyalari va jarayonlarni matematik modellashtirish fani misolida). Пед.фан. бўйича фалсафа докт. (PhD) дисс. - Qarshi: 2023. - 124 б.
7. Lutfillayev M.H., Abdullaeva Sh. A., Takhirova M. A. Implementation of pedagogical diagnostics software in the educational process as a factor of perfection of preventive work to reduce the growth of criminal agencies among students // Innovations and modern pedagogical technologies in the education system materials of the x international scientific conference on February. 2020. -pp.155-161.
8. Robert I. V. et al. Forecast of the development of education informatization //Revista Espacios. – 2017. – T. 38. – №. 40.
9. Hollyforde S., Whiddet S.. The Competencies Handbook// Mumbai: Jaico Publishing House, 2008. – 206 p.

# SCIENCEPROBLEMS.UZ

## IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

*№ S/1 (5) – 2025*

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

## ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas'uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).